

Número monogràfic

**Propostes de formació
sobre la intervenció
amb joves en contextos
d'immigració**

Pedagogia i Treball Social

Revista de Ciències Socials Aplicades

Dipòsit Legal: GI.904-2010
ISSN: 2013-9063

Universitat
de Girona

Serra, C., Espinosa, F. (2020)

**"El Güell Espai Jove: l'acompanyament socioeducatiu al servei
dels joves i de la comunitat"**

Pedagogia i Treball Social. Revista de Ciències Socials Aplicades
Vol. 9. Núm. 2: 23-40

El Güell Espai Jove: l'acompanyament socioeducatiu al servei dels joves i de la comunitat

Carles Serra¹

Fina Espinosa²

Resum

En aquest article es presenta la gènesi, filosofia i dinàmica de funcionament del Güell Espai Jove, un espai creat per atendre les persones joves que viuen a la confluència dels barris de Sant Narcís, Santa Eugènia i Can Gibert del Pla, de Girona. Del Güell se'n destaca la flexibilitat del projecte, que s'ha anat construint a partir del coneixement dels joves a qui s'adreça, i que ha anat canviant a mesura que els joves (ells mateixos diversos i amb interessos i necessitats ben diferents) que s'han apropiat a l'Espai també han canviat. Se'n destaca també la manera d'entendre l'acompanyament socioeducatiu i la concepció comunitària i implicada de l'Espai, dues característiques que vinculen el Güell amb la concepció original de l'educació social i que el fan diferent a altres centres i serveis adreçats als joves. A l'article es posa l'accent en la flexibilitat del projecte, (que no té el caràcter preconcebut, definit i acabat en el moment de crear-se, sinó que s'ha anat construint amb el temps i es va repensant a mesura

1. Universitat de Girona

2. educadora i directora del Güell Espai Jove

que evoluciona), perquè considerem que és precisament aquesta característica la que el capacita per a donar resposta i acompanyar els joves que fan un ús regular del centre, i la que el fa singular, però també de més difícil d'encaix amb les dinàmiques polítiques i institucionals que es senten còmodes amb els serveis que tenen objectius clars, ben definits, i resultats quantificables.

Paraules clau: joves, acompanyament socioeducatiu, vincle, flexibilitat

Abstract

This article presents the genesis, philosophy and dynamics of the Güell Espai Jove, a space created to serve young people living at the confluence of the neighborhoods of Sant Narcís, Santa Eugènia and Can Gibert del Pla, Girona. We highlight the flexibility of the project, which has been built on the knowledge of the young people to whom it is addressed, and which has changed as young people that have approached the service (themselves diverse and with very different interests and needs) have also changed. We also highlight the way of understanding socio-educational support and the community and involved conception of the Space, two characteristics that links El Güell with the original conception of social education and that make it different from other youth services. The article emphasizes the flexibility of the project (which does not have the preconceived character, defined and finished from the beginning, but has been built over time and is rethought as which evolves), because we consider that it is precisely this characteristic that enables it to respond and accompany young people who make regular use of the service, and that makes it unique, but also more difficult to fit in with the political dynamics and institutions that feel comfortable with services that have clear, well-defined goals, and quantifiable results.

Key words: young people, socio-educational support, bonding, flexibility

En el context del treball realitzat pel Grup de Treball Sobre Joves i Immigració, es va decidir fer una visita al Güell Espai Jove. Volíem conèixer la filosofia i el funcionament d'un centre que entenem que té unes característiques que el fan singular, diferent dels altres espais joves que hi ha a la ciutat de Girona i diferent de la majoria de centres pensats per als joves que hi ha arreu del país.

D'aquesta singularitat ens interessava, sobretot, una característica: la seva flexibilitat. El que havíem sentit a dir era que no s'havia creat un centre amb la voluntat d'oferir uns serveis, uns recursos o unes activitats a un sector de població, sinó que es posava un espai i uns professionals al servei d'un sector de població, amb la missió (amb la voluntat) de treballar amb aquella població, conèixer-la i, a partir d'aquest coneixement i de la relació que s'anés establint, anar definint dinàmiques, recursos, serveis i activitats. Dit d'una altra manera: que el que mana al centre són les necessitats que cal atendre, els joves que hi van, el que necessiten, demanen o volen fer. En llenguatge de mercat: primer la demanda, i l'oferta s'hi haurà d'adaptar. I en paraules de la directora del Güell Espai Jove:

“Al principi no hi havia projecte, el que hi havia era una idea. No hi havia hagut un grup de persones que s'havien assegut a definir uns objectius una metodologia, per a decidir com treballarien. El que hi havia era un espai on hi confluïrien tres àrees (joventut, serveis socials i ocupació), que confluïrien en un sol projecte, un local i un conveni amb els salesians”.

El més habitual és el contrari, que es defineixi bé la idea, el projecte, allò que es vol oferir. En canvi, crear uns recursos (condicionar un espai i dotar-lo d'uns professionals) per a que defineixin què és el que cal fer, en què cal treballar i quina serà la millor manera de fer-ho, i que no ho facin en funció d'una “cartera de serveis”, sinó que decideixin fer-ho “a mida” d'una població que han de conèixer, amb qui cal treballar i implicar en el projecte, precisament per anar-lo definint. Aquesta era la “idea” inicial del Güell Espai Jove.

Partien d'aquesta idea i d'un bon coneixement del territori (del barri i dels joves que hi viuen) i de l'experiència dels salesians³, que ja tenien aquest coneixement previ i que tenien una trajectòria de treball des de l'educació social en què donaven prioritat a l'**acompanyament socioeducatiu i socioemocional**, i el treball a partir del **vincl**e i la **relació** amb els joves. Un altre centre que ha treballat amb una dinàmica similar a la del Güell Espai Jove és la Fundació Marianao, de Sant Boi de Llobregat. En aquest cas des de la Fundació es destaca:

- **“La presència popular**, sorgida de la iniciativa social, que vol confluïr amb l'àmplia xarxa de moviments socials i associatius per col·laborar a fer possible una ciutat i una societat cada cop més humanitzades i fraternals.

- **La presència comunitària**, que es basa en la construcció d'una comunitat educativa de referència, en la qual tots els membres –infants, joves, adults, educadors i col·laboradors– comparteixen una mateixa experiència i hi tenen coses per aportar.

- **La presència educativa**, que potencia els valors humans –com ara la generositat, l'autonomia i la responsabilitat, l'esperit democràtic i dialogant, el respecte per la diversitat, la interculturalitat viscuda com a riquesa, la capacitat d'escoltar i acollir, la creativitat, la inquietud per aprendre– i la recerca de sentit. I que pretén formar persones amb consciència crítica, solidàries i participatives, amb capacitat per comprometre's en la construcció d'una societat regida pels mateixos valors de justícia, solidaritat, pau i respecte pel medi ambient.

- **La presència personalitzada**, basada en la fe inviolable en la dignitat humana, que situa la persona a l'eix central de l'acció i busca que cada individu esdevingui el protagonista de la seva pròpia història.

3. Plataforma d'Educació Social (PES) Salesians Sant Jordi Girona dinamitzen serveis d'educació social i serveis d'educació en el lleure destinats a infants, adolescents, joves i famílies dels barris de Sta. Eugènia de Ter i Can Gibert del Pla (Girona) des del 1981. La seva feina ininterrompuda en aquests barris els ha atorgat un important reconeixement entre la població i la resta d'entitats del barri, així com un bon coneixement de les persones que hi viuen i els problemes que fan front; coneixement de les xarxes i les dinàmiques socials i del teixit associatiu del barri; així com una gran capacitat d'adaptació i de resposta a les situacions canviants al llarg de quatre dècades de presència.

- **La presència alliberadora**, amb una opció de preferència per les persones –infants, joves i adults– que pateixen la pobresa i l'exclusió social, que en potencia el protagonisme en el procés d'alliberament personal i col·lectiu.”⁴

Els conceptes emprats per a definir-se són diferents, però els principis que els inspiren són els mateixos i les estratègies d'acció associades, també.

En aquest article el que ens interessa destacar són precisament aquestes estratègies. D'entrada parlàvem de “flexibilitat”, més endavant “d'arrelament al territori” (i a partir d'aquí de “treball en xarxa”), el de la Fundació Marianao en diuen “presència” (que ens duu a la idea “participació” i de ser “referents” per al barri, per als joves i per a la població) i d'estratègies d'“acompanyament” (“socioeducatiu” i “socioemocional”, “vinclé” i “relació”, les estratègies pròpies de l'Educació Social o el que a França en diuen “*Éducation Populaire*”⁵). Però tot això és el final. Com s'hi arriba fins aquí?

1. El procés

“No vam dissenyar el projecte, sinó que vam començar a atendre un nano i a partir d'aquell nano s'ha desenvolupat el projecte.”

Inicialment volíem parlar de flexibilitat perquè pensàvem (i seguim pensant) que aquesta idea és la que més s'ajusta a la manera com es van anar desenvolupant les coses al llarg del procés de creació del Güell Espai Jove (i també és la que més contrasta amb les rigideses de moltes altres propostes institucionals, que es defineixen, s'imposen i s'insisteix en elles siguin quines siguin les resistències que apareguin i les dificultats d'encaix amb una realitat humana i social, sovint tant o més mesella que la voluntat política, professional o institucional). El punt de partida era la relació que molts educadors havien establert al llarg dels anys amb joves i famílies del barri que havien estat usuàries del Centre Obert la PES Girona (els salesians). Quan van obrir l'Espai, hi havia un grup d'uns 20 joves que

4. Extracte de la web de la Fundació Marianao (<http://www.marianao.net/ca>), secció “Qui som”, apartat dedicat al seu model d'intervenció (http://www.marianao.net/ca/com-treballem_1108).

5. De la qual en parla, en aquest mateix volum Slimane Touhami, professor i investigador del Centre ERASME de Tolosa de Llenguadoc.

ja havia tingut contacte amb la PES, que de seguida hi van anar. Perquè buscaven feina, suport educatiu o un espai relacional, però també perquè hi havia 2 educadors contractats per al Güell Espai Jove que havien iniciat la intervenció dos anys abans que l'Espai existís físicament. Aquests educadors feien trobades en alguns espais municipals o en espais dels Salesians i van començar a establir una relació estreta amb molts joves. Aquests joves amb qui havien estat treballant, de seguida s'hi van incorporar Fins i tot van ajudar a condicionar el futur espai pensant que s'obriria molt de pressa (van construir el mobiliari i van decorar parets amb murals, vinils i altres elements que més endavant els serien útils).

Aquests joves que de seguida es van acostar el Güell Espai Jove venien de centres i projectes que tenien dinàmiques molt diferents a la que s'ha acabat generant al Güell. Al centre obert gestionat pels salesians, per exemple, s'hi accedeix per derivació, tenen uns horaris ben establerts i uns dinàmiques de treball molt més ben definides.

Per altra part, els treballadors del Güell se seguida es van posar a fer difusió del nou Espai: van anar als instituts a explicar classe per classe què era el EJG i què hi podrien trobar i van incorporar la seva programació als llibrets que joventut editava i distribuïa trimestralment amb la programació de tots els espais joves de la ciutat. El treball de carrer i el boca-orella també hi va fer molt. Aquesta dinàmica, però, ben aviat la van tallar. També lis inscripcions *on line* que es van fer servir al principi. Totes aquestes iniciatives van ser útils per donar a conèixer el centre, però es van adonar que portaven al Güell molts joves d'altres indrets de la ciutat atrets únicament per l'activitat i que no acabaven vinculant-se a la dinàmica quotidiana del centre, que prioritzava l'acció continuada amb els joves, principalment els que viuen en el territori o que d'una manera o una altra interactuen amb aquest. El Güell Espai jove des d'un inici ha mirat de protegir i desenvolupar un projecte que defugui d'un model centrat en el disseny i oferta d'activitats adreçades a la població jove de la ciutat, prioritzant un servei que posa l'enfoc en l'atenció socio-educativa seguint aquests tres principis: coneixement del jove, vinculació i atenció a les seves necessitats de manera íntegra. Aquesta era la idea a l'inici del que avui és el Güell Espai Jove i és el que han mirat de protegir i desenvolupar. La seva activitat prèvia a l'obertura de l'Espai, el que havien estat fent al centre obert o a l'espai cedit pels salesians, els feia donar molt i molt de valor al coneixement de cadascun dels nois i noies amb qui volien treballar:

“D’entrada, un noi de Mali que ‘no vincula’, que té dificultats idiomàtiques, que amb el pas dels mesos ni la seva actitud ni les seves dificultats no canvien. No es mostra comunicatiu amb els professionals que l’atenen i quan el conviden a activitats que organitzen li costa participar. Un dia coneixen el pare que tampoc no entén l’actitud del fill, que al cap i a la fi ha vingut a Catalunya a treballar, i que ni parla l’idioma. Descobreixen coses d’ells que no sabien: que mai ha estat escolaritzat, que a l’Àfrica cuidava cabres, que ha perdut la mare (que acaba de morir).

El segon input el dona un nano que acaba d’arribar, que també ve de Mali i que és alegre com unes castanyoles i més espavilat que un gínjol: amb el mateix temps que el primer, parla català i s’ha escolaritzat sense grans dificultats”.

Situacions com aquestes els van fer adonar que cada dia tractaven amb nois i noies que eren uns grans desconeguts. Desconeguts que poden tenir moltes possibilitats, o no; que poden estar bloquejats emocionalment, o no; que poden trobar-se o no en una situació que els impedeixi cap mena d’aprenentatge. Aquesta inquietud va fer que es plantegessin que fins aleshores estaven gestionant un centre basat en una dinàmica molt oberta i intensa, amb una mitjana d’assistència per tarda d’entre 80 i 90 joves. Aquest volum, comptar amb només tres educadors/educadores, dificultava enormement atendre i conèixer als joves nouvinguts.

Va ser en aquest punt que van decidir crear un espai dotat amb un educador que pogués treballar amb molta flexibilitat: durant 5 hores a la setmana per atendre 3 d’aquells joves que creien que necessitaven un acompanyament més estret i una atenció més personalitzada. Dos mesos més tard, eren ja 10 els joves i una altra educadora.

La càrrega de treball de la que s’alliberaven aquests educadors, l’assumiria la resta de l’equip. Disposaven de 5 hores setmanals per atendre 10 nois/es fent el que fes falta: des de passejar amb ells, acompanyar-los a fer alguna activitat, parlar-hi... L’objectiu era fer el que fes falta per a establir-hi un vincle. D’aquesta manera es va crear el *Projecte T’acompanyo*⁶. Al cap d’un any el *T’acompanyo* estava atenent 30 joves (per a poder-ho fer van reduir els

6. “El projecte té com a finalitat facilitar l’acollida i l’acompanyament als joves nouvinguts, pretenem proporcionar-vos suport en l’aprenentatge del català, donar-vos a conèixer la ciutat i els seus serveis, cercar formació o feina i un espai on fer nous amics.” Font: <https://web.girona.cat/guell/serveis>.

horaris d'obertura del Centre i d'aquesta manera van alliberar hores). Els resultats es van començar a veure ben aviat: amb un educador prestant atenció a un jove en concret, que li dedicava temps i l'acompanyava (no li explicava, sinó que l'acompanyava) i amb qui practicava el català, les millores de cadascun dels joves (tant en actitud, com en coneixements i capacitat d'expressió) es van fer evidents.

Al cap d'un temps de ser atesos d'aquesta manera, quan aquests joves tenen domini suficient de la llengua, coneixement de l'entorn, un cercle relacional i un espai de referència estable, els van vincular a un altre dels projectes del Güell Espai Jove, el *Fem Feina*⁷. El *Fem feina* també pivota sobre l'acompanyament i l'atenció individualitzada: el noi o la noia és acompanyat per un educador dos dies a la setmana, amb una atenció molt personalitzada (altra vegada la idea de "vincl" i de "descoberta" i de "coneixement" de la persona amb qui es treballa), amb l'objectiu de treballar els itineraris formatius i laborals. El projecte es complementa amb classes de català en grups reduïts i visites a centres formatius i ocupacionals. Un cop identificades les seves necessitats i interessos, s'informa, orienta i acompanya als joves a espais de formació ocupacional o s'inicia un procés intens de recerca de feina.

Actualment el *Projecte T'acompanyo* atén 30 joves però distribuïts en dos grups de 15 nois i noies: un grup anomenat "d'acollida" que bàsicament és un espai relacional i referencial on es treballa per a l'establiment del vincl, el coneixement de l'entorn i de la llengua; i un segon grup anomenat "d'inserció", en què es treballa amb els joves de segon any que estan preparats per iniciar itineraris de formació reglada o laborals.

El *Projecte T'acompanyo* acaba de ser premiat en dues convocatòries: la de "Interculturalitat i acció social" de la Fundació "La Caixa" i la Beca Joaquim Franch de l'Ajuntament de Girona, compartint premi amb un altre projecte gironí.

Tot aquest procés que ha seguit el *Projecte T'acompanyo* no estava definit des de bon començament. Com hem dit, al començament hi havia una idea (l'acompanyament socioeducatiu, la necessitat d'una atenció més personalitzada, de conèixer millor els i les joves

7. "El *Fem feina* és un projecte d'acompanyament socioeducatiu adreçat als joves que participen de les activitats i projectes d'El Güell Espai Jove. Us donem suport a l'hora de posar en valor les vostres capacitats i habilitats i cercar formació i/o feina". Font: <https://web.girona.cat/guell/serveis>.

amb qui estaven treballant) i una convicció (que aquest coneixement ajudaria a millorar l'atenció que rebien els joves i a aconseguir uns resultats que fins aleshores no s'havien aconseguit). La flexibilització va sorgir com a necessitat, va ser una manera d'alliberar-se de les dinàmiques excessivament rígides i institucionalitzades, resultat de donar prioritats als i les joves que s'havien d'atendre, més que no pas al servei o al projecte que suposadament calia posar en marxa. En bona mesura, el Güell Espai Jove és resultat d'això, de posar el projecte, els recursos i els professionals al servei de l'objectiu (i no a la inversa) i de definir els objectius, adaptar-los i fer-los evolucionar en funció dels interessos, necessitats i problemàtiques de les persones a qui ens adrecem.

“La flexibilitat té molt a veure amb on situes el centre d'intervenció: si el centre d'intervenció és la persona que tens al davant, el projecte es va construint... Però clar, et demana molta flexibilitat”

Al Güell les activitats que s'hi fan i la manera com es fan, s'han anat establint a partir de la relació amb els joves, amb uns joves que volen conèixer i anar veient de manera regular (d'aquí que sigui un espai obert, però que alhora procurin una certa “fidelització”). Per això, també, els professionals del centre prefereixen pensar el seu projecte com un “projecte en construcció”, que l'han anat construint a mesura que anaven avançant i que el procés de construcció i reconstrucció, de redefinició constant, no s'ha aturat mai.

Més endavant al Güell hi van entrar joves que eren molt diferents dels joves amb qui van començar, algunes eren joves que acabaven d'arribar, més endavant es van trobar amb menors migrants sense referents familiars al territori; al principi tots els joves que atendien eren subsaharians, ara n'hi ha de llatinoamericans i de marroquins. Després de tres anys de funcionament, alguns joves ja són a la universitat, o estan estudiant cicles formatius o treballant, La població que atén el Güell es diversa i canviant i quan Canvien els joves, canvien les demandes, les necessitats, el que funciona i el que no funciona.

2. L'encaix amb l'estructura institucional

Aquesta necessitat d'adaptació constant i de fer evolucionar les iniciatives, sovint s'avé poc amb la dinàmica habitual de molts serveis i institucions, que prefereixen saber amb preci-

sió els recursos amb què compten i a què dediquen el seu temps. Aquestes coses faciliten el rendiment de comptes i fins i tot l'avaluació de les resultats (quan es té en compte el nombre de persones ateses, per exemple), una altra cosa és si els resultats que es mesuren són realment els que s'haurien de generar, si s'estan atenent les demandes, o les necessitats, o les problemàtiques que toquen o saber de quina manera s'ha decidit qui i què és important i qui o què ha quedat fora de la mirada dels professionals.

Per superar aquests obstacles com aquests, l'aposta del Güell Espai Jove va ser la de treballar com "un sol projecte". L'Espai naixia finançat per Serveis Socials, Joventut i Ocupació, amb un conveni amb la Plataforma Educativa Salesiana de Girona i amb l'assignació d'un local al barri. Les tres àrees de l'ajuntament tenien prioritats, directrius i programes propis, i maneres de treballar i filosofies molt diferents: Per evitar la idea del Güell Espai Jove com la d'un contenidor on cada àrea aboca els seus projectes o activitats, es va treballar amb l'equip educatiu i la PES per establir quins havien de ser els principis, valors, línia pedagògica i opció educativa que regís la intervenció. Es va apostar per una metodologia de treball basada en el treball continuat i de proximitat, l'establiment de vincles emocionals amb els joves i el territori, l'acompanyament socioeducatiu i l'acció comunitària.

Així mateix, es va dissenyar un esquema marc que definís els espais on haurien d'encaixar els projectes que es dissenyessin o arribessin al Güell. Es van establir 4 àrees d'intervenció:

1. Formació i ocupació
2. Espai relacional i de lleure
3. Participació i ciutadania
4. Treball de carrer.

Aquest és un esquema flexible. Així, per exemple, el *Projecte T'acompanyo*, pivota entre diverses d'aquestes àrees, atès que des del projecte es treballen aspectes d'acollida, relació, formació, ocupació o participació, entre altres.

Aquesta definició dels principis que han de regir el Güell, va donar coherència al conjunt de la feina que es desenvolupa des de l'Espai. Es tracta d'un projecte liderat pels Serveis Socials amb col·laboració amb les altres àrees que van participar de la creació del Güell i que conserven programes i activitats, que tenen sentit en la mesura que ajuden a atendre necessitats dels joves que són transversals i que tenen poc a veure amb la parcel·lació dels dissenys institucionals.

El fet que el projecte que es volia impulsar fos nou, que funcionés amb un conveni específic i que no s'hagués determinat que s'hagués d'assemblar a res concret que ja existís prèviament, també va donar un marge molt ample de llibertat a l'equip professional per treballar de la manera com ho va fer.

3. Definició de les propostes i activitats

Aquesta llibertat s'ha anat fent palesa amb l'evolució i l'amplitud del ventall d'activitats que s'han anat desenvolupant a l'Espai. Ara han creat una programació bàsica (a semblança del que es fa en altres centres) on s'estableixen, per exemple, les sortides (excursions llargues, excursions de proximitat i sortides culturals –com a mínim una sortida al mes), i la resta es proposa i es gestiona amb els joves. Per a implicar els joves en la definició de les propostes de treball del centre, es va crear un “grup motor” que es reuneix una cop al mes. Aquest grup motor està integrat per joves que participen habitualment en les activitats de l'Espai, i el dinamitzen els educadors. Però és un grup obert: l'únic que es demana és regularitat en la participació i capacitat per parlar, escoltar i relacionar-se amb els companys. Aquest és l'espai on es fan i es discuteixen les propostes. Al principi costava que els mateixos joves fessin propostes, però de mica en mica han aconseguit entrar en aquesta dinàmica: participar és exigent i requereix maduresa. És precisament això el que han mirat de fomentar els educadors (i en això consisteix, també, l'acompanyament socioeducatiu).

Des del principi es va afavorir la participació dels joves a l'hora de fer propostes per al centre, i alhora han procurat modular aquesta participació i evitar que sigui genèrica, sinó que l'han vinculada a activitats concretes que exigien una implicació i uns requeriments determinats. El criteri educar, formar i fomentar la participació, i alhora ajustar-la al que els joves poden aportar en cada moment. I per a fomentar-la, procuren que resulti grati-

ficant, vivencialment positiva i que els generi benestar, d'aquí que la vinculin a activitats que els motivin especialment (l'any passat van encarregar-se d'organitzar activitats de la Festa Major del barri especialment adreçades als joves –cosa que, a més al ofereix reconeixement) i que els resultats puguin observar-se en un termini relativament breu de temps.

La majoria de les activitats, però, responen als interessos i les propostes dels mateixos joves. Així, fa dos anys que funciona un “grup excursionista”, que el van crear quan van veure que hi havia un grup de joves que responia molt bé a les sortides que organitzaven. Altra vegada funciona la lògica de l'atenció el màxim d'individualitzada, orientada a atendre interessos o necessitats dels joves amb qui mantenen un contacte habitual i coneixen bé. Toquen molts temes de salut, per exemple, i miren de fer-ho amb el suport, l'assessorament i la participació del Centre Jove de Salut de Girona⁸ i fan xerrades (sobre l'amor romàntic –els joves volen aprendre a lligar!–), però també fan molta atenció personalitzada (sobre qüestions com el sobrepès). Les drogodependències no les han tractades mai, senzillament perquè no és un problema que afecti ni preocupi els joves que assisteixen habitualment al centre.

També és gran l'oferta d'activitats de lleure i culturals: tenen una sala reservada per a ballar; han fet activitats que barregen ball, rap i grafitis. Altres sales les poden reservar els joves per a fer-hi activitats que ells mateixos proposen o per a fer-hi treballs en grup.

El Güell també acull propostes que venen d'altres entitats o serveis i que encaixen amb la seva filosofia. D'aquesta manera s'estableix una relació de partenariat i treball conjunt que beneficia tothom: el Güell omple de contingut la seva programació, obre noves possibilitats als joves i l'entitat o servei troba un espai on ubicar les seves accions i on té garantida l'assistència i la participació de joves.

Entre altres projectes, els últims dos anys el Güell ha acollit el projecte *Neu*, que ha realitzat un vídeo sobre el racisme amb joves del territori, i el projecte TALC de Càritas, en el qual voluntaris de l'entitat dos dies a la setmana fan classes de català a joves nouvinguts.⁹

8. <https://www.girona.cat/centrejovedesalut/cat/index.php>

9. Vegeu aquí (<https://www.youtube.com/watch?v=i7qYyRlvRhc>) el vídeo *Tot ho podem canviar*, fet amb PES Girona. Aquí (<https://www.youtube.com/watch?v=4vbNApx70b4>) el ressò que se'n va fer a Televisió de Girona sobre el vídeo) i aquí (<https://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1700526-reivindicar-amb-hip-hop.html>) la notícia publicada per El Punt Avui (25/11/2019).

Però no tot el que es fa al centre neix de la proposta dels joves. Sovint és difícil trobar l'equilibri entre les coses que els joves proposen i els interessen i les coses que els responsables del centre creuen que els les han d'oferir encara que ells no les proposin o encara que inicialment diguin que no els interessen. Els joves, per exemple, mai van mostrar interès per la robòtica, més aviat n'eren reticents. Però els responsables del Güell, de totes maneres, van decidir a organitzar un taller i el primer dia van haver d'insistir molt perquè els nois i noies assistissin a l'activitat. El segon dia no els podien treure d'allà: va ser un èxit. Hi ha coses que els joves no proposen o no hi participen perquè les desconeixen o perquè les associen a activitats exigents, de "nivell", que els sembla que no són adequades per a ells o "que no hi arribaran". L'acompanyament dels educadors també consisteix a generar propostes i oferir activitats que ajudin els joves a sortir de la seva zona de confort, a ampliar els seus interessos i horitzons, a desenvolupar les seves capacitats i, especialment, a que guanyin seguretat i superin les pors o prejudicis que tenen d'ells mateixos.

Alguns programes en què participa el Güell tenen aquesta idea d'oferir oportunitats i ajudar a descobrir recursos, interessos i activitats que, d'altra manera, difícilment s'explorarien. És el cas de l'*Apropa Cultura* (que ofereix entrades a un cost molt baix per a assistir a concerts, espectacles musicals o teatre). Evidentment, aquest encaix entre l'atenció a la demanda i els interessos dels mateixos joves i l'oferta que els volen proposar els educadors, no és sempre fàcil. S'ha d'anar treballant. En ocasions, els educadors han volgut impulsar alguna iniciativa i l'han de deixar estar fins que més endavant hi ha hagut joves que s'hi han interessat.

La tasca dels educadors en bona mesura consisteix a gestionar les demandes. En ocasions els joves els proposen coses i de vegades els han de dir que algunes de les propostes que fan no responen plantejament del centre (la demanda de fer boxa, per exemple, s'ha formulat diverses vegades, però han decidit rebutjar perquè creuen que pot atraure i generar moltes situacions problemàtiques). Altres vegades els han de dir que "no" en aquell moment, però si són interessants es tiren endavant, quan apareix l'oportunitat (és el que es va fer amb la proposta de parcours, que dins del Centre no es pot practicar, però que van poder proposar-la a l'AMPA de l'Institut i es va acabar organitzant com a activitat extraescolar).

4. Flexibilitat normativa, de rols, d'accés als espais per als joves

Al Centre no hi ha normes. L'única norma és el respecte (a l'equipament, als companys, als educadors) i la garantia que el centre sigui un "espai segur". En dos sentits: tant els joves com les seves famílies¹⁰ han de poder confiar que mentre els joves són al centre estaran protegits, que res els pot posar en perill; i seguretat també en la relació que joves i famílies mantenen amb els professionals: la confidencialitat és un compromís explícit tant amb els joves com amb les seves famílies.

El que han procurat és crear un espai "bo" i segur per a qualsevol jove i on puguin crear vincles emocionals amb altres adults, que sentin que és un lloc "per a ells", i on puguin plantejar els seus problemes sense la por que els puguin explicar als seus pares o que els puguin jutjar; o trobar un lloc on es puguin "reinventar" (ells amb això s'hi han trobat: com que al Güell Espai Jove poden començar de zero, en unes condicions i amb unes relacions diferents de les que ha conegut fins aleshores, acaben comportant-se de manera radicalment diferent a com ho fan, per exemple, a l'institut (nanos que a l'institut són expulsats constantment, a l'Espai actuen i es comporten d'una manera radicalment diferent). Es fan seu l'Espai, se'l senten seu i s'hi senten a gust.

El fet que els deixin les claus de l'Espai i que hi hagi molta confiança, ho afavoreix: al centre no hi ha res tancat (ni els despatxos: de fet els professionals no treballen mai dins dels despatxos), els joves poden fer-se presents a qualsevol espai del centre (darrera el mostrador de la recepció, per exemple, cosa que fa que algunes persones que hi entren es pensin que són educadors). De vegades, quan els professionals estan fent una reunió (amb practicants o amb altres), s'han trobat que els joves van entrant i de vegades s'han assegut a la reunió, sense que això provoqui sorpresa, ni sigui rebutjat. Aquesta confiança ha ajudat a que els joves sentin l'Espai com "el seu" Espai i en tinguin cura. I deu tenir a veure amb el fet que, des que s'ha generat aquest clima, mai s'hagin produït robatoris de mòbils ni de bosses de mà¹¹. Ara l'única norma és el respecte (a l'equipament, als educadors, als companys).

10. Que poden anar al centre quan tenen algun problema quan volen explicar alguna cosa que té a veure amb els seu fill o filla. Totes aquestes trobades confidencials.

11. Al principi, quan van obrir i es van trobar amb un allau de joves que entraven i sortien i que no coneixien de res, sí que n'hi va haver, de problemes, i sí que van haver d'establir normes. Però a mesura que van aconseguir establir el grup de persones que assistien a l'Espai van començar a desaparèixer els conflictes i van anar retirant les normes que inicialment havien establert. A millor convivència, menys normes; a més respecte, més confiança, més marge per a la participació i l'accés de tothom a tots els espais.

5. Treball en xarxa i arrelat al territori

A l'inici de l'article presentàvem els principis de la Fundació Marianao, que dèiem que en molts aspectes treballen amb plantejaments i dinàmiques properes a les del Güell Espai Jove (això sí, des de molt abans). També vèiem com l'èmfasi els de Sant Boi el posaven en la presència (popular, comunitària, educativa, personalitzada i alliberadora). Popular i comunitària perquè treballen des de l'arrelament al seu municipi i de la mà de moviments socials, recursos i serveis amb qui comparteixen interessos i objectius (educació, cultura, humanisme, solidaritat, esperit comunitari i voluntat d'alliberament). Aquest arrelament (en aquest cas als barris) i el treball en xarxa també és present en el projecte del Güell Espai Jove. De fet, aquest és un altre dels trets que diferencia l'Espai d'altres espais o projectes que s'adrecen específicament als joves: la seva vinculació al barri. Encara més: la "visió social del territori" on estan ubicats. No és només que aprofitin els recursos que els ofereix el territori (les seves entitats i espais, la seva xarxa associativa i social), sinó que s'hi han vinculat per a ser-ne referents (com a mínim, un referent més). Aquesta referencialitat l'han pogut comprovar (una vegada més) quan els efectes econòmics de la pandèmia han tornat a castigar les famílies del barri i han acudit a l'Espai a demanar orientació i fins i tot alguna ajuda concreta¹². Per això es defineixen com un espai jove amb una visió molt social, tant per la lectura que fan de la realitat, com per les respostes que hi donen. Tot plegat, plantejaments molt propis de l'educació social (*l'éducation populaire*, que dèiem al principi) tal com va ser inicialment concebuda i imaginada.

Aquesta implicació amb les necessitats del barri (i especialment amb les dels joves del barri) es demostra amb la participació en les protestes antiracistes de l'estiu del 2020 (quan els joves racialitzats de Salt i Girona es van sentir interpel·lats pel brutal assassinat de George Floyd als Estats Units, però també per l'assetjament policial i el rebuig social que senten entre nosaltres). Amb motiu d'aquestes protestes al centre s'hi van fer tallers de pancartes i van tenir ocasió de parlar sobre les situacions que els joves denuncien i els sentiments que els generen.

12. Des d'accés a wi-fi, fins a aigua; tant informació sobre roba de segona mà, com sobre el banc dels aliments. Coses pròpies de barris de classe treballadora que sovint no encaixen en la Girona de postal cada vegada més petita i autocomplaent.

I d'exemples de treball en xarxa ja n'hem anat donant: el *parcours* organitzat per l'AMPA de l'institut, els cursos de cuina a Can Ninetes. També la col·laboració amb l'Ateneu Popular del barri que organitza la seva programació col·laboració amb l'Associació de veïns (com una entitat més del barri) per a organitzar actes de la Festa Major (l'estiu passat van assumir l'organització de les activitats de la Festa adreçades als joves i això va fer que haguessin de parlar amb tots els veïns d'un carrer per explicar-los el que havien organitzat, per demanar-los que treguessin els cotxes... I es donessin a conèixer als veïns del barri com el que són: joves amb ganes de fer coses i capacitat per a organitzar-se. Flexibilitat? Per a fer totes aquestes coses, per part dels professionals, molta, però també agraïda quan se n'observen els fruits (i quan s'aprèn a gaudir del camí que cal recórrer per aconseguir-los).

6. El Güell, ¿un model per a tots els centres dedicats als joves?

Els professionals del Güell Espai Jove aposten per un servei que acompanyi els joves en els períodes de transició entre l'adolescència i la joventut i entre aquesta i l'entrada al món adult; que actui i influeixi en aquest període de construcció d'identitats i en el seu procés de personalització; que ajudi en la gestió i l'experimentació dels riscos; i que tot això ho faci respectant els joves i tractant-los com a protagonistes i subjectes actius del seu propi procés.

Volen que el Güell ofereixi als joves oportunitats per descobrir motivacions, ampliar relacions i construir projectes de vida; que els acompanyi a l'hora de transformar les seves experiències en aprenentatges vàlids i que contribueixi a augmentar la seva capacitat de gaudir i la seva resiliència davant les adversitats; que esdevingui proper i amb capacitat de detecció, anàlisi i articulació de respostes per a les situacions noves i les fragilitats dels adolescents i joves en front d'una realitat que constantment està canviant.

Els professionals del Güell Espai Jove estan convençuts de la seva aposta, del seu model de centre i de treball. Però ho estan perquè consideren que el seu és un model que s'adapta a les característiques i dona resposta a les necessitats dels joves del barri on treballen. La seva convicció no qüestiona la validesa d'altres models (que es concentren a oferir activitats als joves o a posar a la seva disposició recursos o informació), sinó que consideren que aquests altres models de treball difícilment funcionarien en un barri i amb una població jove com la que actualment fa ús de l'Espai. de la mateixa manera que la

dinàmica de l'Espai per força s'hauria de repensar si estigués ubicat en un barri amb una xarxa associativa i social i amb una població jove amb característiques diferents de la que avui hi ha en aquest espai de confluència entre Sant Narcís, Can Gibert i Santa Eugènia, que configura l'entorn del Güell.

Pedagogia i Treball Social

Revista de Ciències Socials Aplicades

Edita: Universitat de Girona

Disseny i maquetació: info@clam.cat · 647 42 77 32

Dipòsit Legal: GI.904-2010

ISSN: 2013-9063